

پارادیم شهرسازی اسلامی، وقف و حفظ محیط زیست

محمدرضا پاک*

چکیده:

شهر اسلامی از مفاهیم کاربردی تمدن در قرون وسطی است که بخش عظیمی از جهان شاهد شکل‌گیری گسترده شهرهای اسلامی بود. ظهور اسلام موجب انقلاب در شهرسازی و مرحله‌ای اساسی تکامل آرمانی در تاریخ شهرسازی جهانی است. تحولات ابتدایی شهرسازی در آمایش سرزمین مدینه با ایجاد مؤسسات تمدنی به وسیله پیامبر(ص) موجب پیدایش نخستین نمونه آرمان‌شهر اسلامی گردید. وقف و حاسبه دو رکن اصلی تشکیلات اسلامی، از عوامل پیش‌برد و حفظ نهضت شهرسازی در دوره اسلامی و نقش اساسی در حفظ محیط زیست انسانی و تداوم فرهنگ و تمدن اسلامی داشته است. مبانی نظری آرمان شهر اسلامی در متون مقدس اسلامی در سطح گسترده‌ای مطرح شده است. اما اینکه شهرهای اسلامی چه مقدار به آرمان شهر اسلامی نزدیک شده‌اند از مسایلی است که همواره موجب انجام تحقیقاتی گردیده که زمینه پیدایش آرمان شهر اسلامی را ممکن است فراهم سازد.

کلید واژگان: مدینه النبی؛ ابن‌الرامی؛ وقفیه ربع رشیدی؛ تشکیلات اداری شهر اسلامی؛ مستشرقان و شهر اسلامی

*. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی تهران، مرکز دانشکده ادبیات و علوم انسانی.